

Handreiking beoordelen registratieverzoeken: voldoende onderscheidend vermogen of verwarrend?

In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen zal een aantal nieuwe politieke partijen hun naam willen registreren. Voor het centraal stembureau, dat de registratieverzoeken beoordeelt, kan het soms lastig zijn om te beslissen of een aanduiding toegestaan moet worden. In deze handreiking wordt ingegaan op de afwijzingsgronden die in de Kieswet opgesomd zijn. Daarnaast worden voorbeelden van rechterlijke uitspraken aangehaald, die duidelijker maken hoe het centraal stembureau in de praktijk kan omgaan met de beoordeling van een registratieverzoek.

Het centraal stembureau van de gemeente toetst een registratieverzoek aan een aantal in de Kieswet vastgelegde criteria. In de volgende gevallen wordt afwijzend beslist op het verzoek:

- a) Als de aanduiding in strijd is met de openbare orde.
- b) Als de aanduiding verwarrend is omdat hij geheel of in hoofdzaak overeenstemt met een al geregistreerde aanduiding van een andere politieke groepering, of met een aanduiding waarvoor al eerder een registratieverzoek is ingediend.
- c) Als de aanduiding is anderszins misleidend voor de kiezers.
- d) Als de aanduiding meer dan 35 letters of andere tekens bevat.
- e) Als de aanduiding geheel of in hoofdzaak overeen komt met die van een door de rechter verboden en ontbonden rechtspersoon.
- f) Als op dezelfde dag bij het centraal stembureau een verzoek wordt ingediend tot registratie van dezelfde of nagenoeg dezelfde aanduiding.¹

Lastige afweging

In de praktijk is het soms een lastige afweging of er van een bepaalde afwijzingsgrond sprake is. Dat is met name het geval als beoordeeld moet worden of een aanduiding te veel lijkt op ('verwarrend is' met) een eerder geregistreerde aanduiding (criterium b) of dat de aanduiding op een andere manier misleidend is voor de kiezer (criterium c). Het gaat dan niet alleen om het toetsen aan aanduidingen die voor dezelfde gemeenteraadsverkiezingen zijn geregistreerd, maar ook om aanduidingen die eerder voor de Tweede Kamerverkiezingen of provinciale state verkiezingen zijn geregistreerd.²

Jurisprudentie

Enkele rechterlijke uitspraken (jurisprudentie) geven houvast bij de beoordeling door het centraal stembureau van deze vragen. Hieronder een overzicht.

¹ Zie artikel G 3 lid 4 van de Kieswet

² De bij de Kiesraad geregistreerde aanduidingen staan in het register op de website www.kiesraad.nl. Zie verder artikel G 3 lid 4 sub b en artikel G 4 van de Kieswet.

Bij ieder registratieverzoek dient het centraal stembureau zich af te vragen:

- 1) Is er al een vergelijkbare naam geregistreerd (geweest) bij de Kiesraad of bij het centraal stembureau van de provincie of die van de gemeente?

En zo ja:

- 2) Komen de aanduidingen *in hoofdzaak* overeen?
- 3) Is de aanduiding *daardoor verwarrend* voor de kiezer?

En tenslotte:

- 4) Is de aanduiding op een andere manier *misleidend* voor de kiezer?

Voldoende onderscheidend vermogen?

Hieronder drie voorbeelden van zaken waarin de Raad van State (Afdeling bestuursrechtspraak) oordeelde dat de aanduidingen teveel op elkaar leken. Daarna volgen twee voorbeelden waarin de Raad van State oordeelde dat er wel voldoende onderscheidend vermogen was. Steeds wordt de meest relevante overweging van de Afdeling weergegeven.

Niet naast elkaar toestaan 50+ Rotterdam - 50PLUS (2013)

“Bij beantwoording van de vraag of een aanduiding in hoofdzaak met een reeds geregistreerde aanduiding overeenstemt, moet de gehele aanduiding waarvan om registratie is verzocht, in aanmerking worden genomen. Derhalve moet worden gezien of de aanduiding ‘50+ Rotterdam’ in hoofdzaak overeenstemt met de reeds geregistreerde aanduiding ‘50PLUS’. Het centraal stembureau heeft terecht geoordeeld dat de aanduiding ‘50+ Rotterdam’ in hoofdzaak overeenstemt met de aanduiding ‘50PLUS’. In beide aanduidingen komt het kenmerkende getal ‘50’ voor. De toevoegingen ‘+’ en ‘PLUS’ hebben weliswaar onderscheidend karakter omdat zij in schrijfwijze niet overeenkomen, maar zij zijn fonetisch identiek en hebben dezelfde betekenis. Het woord ‘Rotterdam’ is, ... in de tenaamstelling een bestanddeel van ondergeschikte betekenis. Indien voor de verkiezing van de leden van de raad van de gemeente Rotterdam voor de vereniging de gewenste aanduiding ‘50+ Rotterdam’ wordt geregistreerd en zij vervolgens onder die aanduiding op de kandidatenlijst wordt vermeld, kan bij de kiesgerechtigden de indruk worden gewekt dat het gaat om een onderdeel van, of een partij op lokaal niveau ressorterend onder, de landelijke politieke partij ‘50PLUS’, zodat verwarring is te duchten. Dat de vereniging een zelfstandige juridische entiteit is en als zodanig onafhankelijk van andere partijen, is voor de kiezers naar objectieve maatstaven gemeten onvoldoende kenbaar.”³

Niet naast elkaar toestaan NLB (Nederlandbeter) – Beter Nederland (2012)

In onderhavige zaak zijn zelfs exact dezelfde woorden in de aanduiding ‘NLB (Nederlandbeter)’ gebruikt als in de eerder geregistreerde aanduiding ‘Beter Nederland’, terwijl deze woorden in de beide aanduidingen dominant zijn. De Afdeling is daarom van oordeel dat deze in hoofdzaak overeenstemmen. Het gebruik van de afkorting ‘NLB’ in de aanduiding, de andere volgorde van de woorden en andere aan de woorden ‘Nederland’ en ‘beter’ ondergeschikte verschillen tussen beide aanduidingen, leiden niet tot het oordeel dat de aanduiding ‘NLB (Nederlandbeter)’ niet in hoofdzaak overeenstemt met de aanduiding ‘Beter Nederland’.”⁴

³ LJN: CA2077, Raad van State, 201302168/1/A2), r.o. 3.1

⁴ LJN: BX8955, Raad van State, 201208318/1/A2), r.o. 2.2.2

Niet naast elkaar toestaan Islamitische democraten – Islam Democraten (2010)

“Hoewel een politieke groepering niet door middel van de enkele registratie van een aanduiding waarmee zij op de kandidatenlijst wenst te worden vermeld, het alleenrecht kan opeisen op registratie van algemene begrippen als 'islam' of 'islamitische' en 'democraten', laat dit onverlet dat het verzoek tot registratie van een aanduiding moet worden geweigerd indien de aanduiding geheel of in hoofdzaak overeenstemt met een reeds geregistreerde aanduiding van een andere politieke groepering en daardoor verwarring te duchten is. Het centraal stembureau heeft zich terecht op het standpunt gesteld dat "Islamitische Democraten" zich onvoldoende onderscheidt van "Islam Democraten". (...) De vraag of verwarring is te duchten moet naar objectieve maatstaven worden beantwoord. Het antwoord op die vraag kan niet afhankelijk worden gesteld van een inschatting van de bekendheid die beide partijen bij een specifieke groep kiezers genieten.”⁵

Wel naast elkaar toestaan Dorpsvisie Son en Breugel - Dorpsbelang Son en Breugel (2009):

“Zowel het begrip ‘dorps’ als de gemeentenaam ‘Son en Breugel’ in beide aanduidingen hebben in het spraakgebruik een algemeen karakter en zijn in de tenaamstelling elementen van ondergeschikte betekenis. Voorts verschilt het begrip ‘belang’ wezenlijk van het begrip ‘visie’ en hebben de woorden ‘Dorpsbelang’ en ‘Dorpsvisie’ een substantieel ander woordbeeld, terwijl deze woorden ook fonetisch niet overeenkomen, zodat beide aanduidingen voldoende onderscheidend vermogen hebben.”⁶

Wel naast elkaar toestaan Mijn Partij Nieuwkoop – Midden Partij Nieuwkoop (2009)

“Zowel het begrip ‘Partij’ als de gemeentenaam ‘Nieuwkoop’ in de aanduidingen hebben een algemeen karakter en hebben in de tenaamstelling geen zelfstandige betekenis. Voorts verschilt de term ‘Midden’ van de term ‘Mijn’ en hebben de woorden ‘Midden Partij’ en ‘MijnPartij’ een verschillend woordbeeld, terwijl deze woorden ook fonetisch niet zodanig overeenstemmen, dat beide aanduidingen geen onderscheidend vermogen hebben.”⁷

Samengevat

- De gehele aanduiding moet bij de boordeling in aanmerking worden genomen;
- Er is geen ‘alleenrecht’ op begrippen met een algemeen karakter;
- Ook als de woorden in een andere volgorde staan, kunnen ze als ‘in hoofdzaak overeenstemmend’ worden geacht;
- Mede bepalend is of de ‘dominante woorden’ in een aanduiding overeenkomen;
- Van belang is in welke mate de niet overeenkomende elementen van de aanduidingen onderscheidend zijn. Dat geldt zowel voor woordbetekenis, woordbeeld als woordklank (vgl. voldoende onderscheid ‘belang’ en ‘visie’).
- Er mag niet onterecht de indruk worden gewekt dat een partij onderdeel is van een andere partij.

⁵ LJN: BK9899, Raad van State, 201000060/1/H2, r.o. 2.2.2

⁶ LJN: BJ1861, Raad van State, 200904065/1/H2, r.o. 2.2.2

⁷ LJN: BK8202, Raad van State, 20090911/1/H2, r.o. 1

Wanneer is een aanduiding op een andere manier misleidend voor de kiezer?

Hieronder tenslotte een zaak waarin de Raad van State oordeelde dat de aanduidingen *anderszins misleidend* was voor de kiezer.

Niet naast elkaar toestaan Nederland Transparant – Venray Transparant (2005):

“Indien voor de verkiezing voor de leden van de raad van de gemeente Venray voor Venray Transparant de door haar gewenste aanduiding wordt geregistreerd en zij vervolgens onder die aanduiding op de kandidatenlijst wordt vermeld, kan bij de kiesgerechtigden de indruk worden gewekt dat het gaat om een onderdeel van, of een partij op lokaal niveau ressorterende onder, appellante. Daarvan is evenwel geen sprake. Gelet hierop, moet de aanduiding 'Venray Transparant' als anderszins misleidend, als bedoeld in artikel G3, vierde lid, aanhef en onder c, van de Kieswet, worden aangemerkt. Bij deze beoordeling is de tekst van de aanduiding doorslaggevend. Aan de stelling van het centraal stembureau dat geen sprake is van misleiding, omdat het de kiesgerechtigden uit de gemeente Venray op dit moment duidelijk is dat tussen appellante en Venray Transparant geen onderling verband bestaat, komt bij de beoordeling van een verzoek als het onderhavige derhalve niet de betekenis toe die het centraal stembureau daaraan gehecht heeft.”⁸

Factsheet juni 2013, PY

⁸ LJN: AU8788, Raad van State, 200510219/1), r.o. 2.2